

MSMT-2437/2021-5 – ŽÁDOST O POSKYTNUTÍ INFORMACÍ PODLE ZÁKONA Č. 106/1999 SB.

Dne 10. 8. 2021 byla na Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy doručena žádost o informace dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „žádost“).

Předmětem žádosti zaevidované pod č.j. MSMT-2437/2021-5 bylo poskytnutí informace k dokumentu „Hlavní směry vzdělávací politiky ČR do roku 2030+“:

1. Existuje nařízení či jiný právní dokument, který zakazuje příplácení rodičů za doučování žáků pedagogy příslušné školy? Prosíme o odkaz dle § 6 a (1), zákona č. 106/1999 Sb.
2. Kdo jsou „bohatší rodiče“? Je stanovena nějaká hranice, od níž je rodič považovaný za „bohatého“ a tudíž se na jeho dítě vztahuje shora uvedený zákaz?
3. Dostali autoři zapláceno za vypracování „Vzdělávací Strategie ČR do roku 2030+“, jejíž součástí je publikace „Hlavní směry vzdělávací politiky ČR do roku 2030+“? Stačí nám odpověď „ano“ či „ne“.

Žadateli byla poskytnuta níže uvedená odpověď:

Vážený pane,

dokument Hlavní směry vzdělávací politiky ČR 2030+, na který se v žádosti i v otázkách odkazujete, je materiál zpracovaný expertní skupinou v roce 2019. Jednalo se o **výchozí dokument**, který definoval vizi, priority a cíle vzdělávací politiky v období přesahujícím horizont roku 2030. Tento pracovní dokument byl představen v listopadu roku 2019 na veřejné konferenci a do konce roku 2019 probíhala jeho veřejná konzultace. V lednu 2020 byly zahájeny práce na samotném textu Strategie 2030+, který byl po široké sérii veřejných konzultací a kulatých stolů i mezirezortního připomínkování schválen 19.10.2021 vládou České republiky. Dovolujeme si Vás upozornit, že jediné **platné znění Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+ je výše zmíněná schválená verze**.

V rámci Hlavních směrů je Vámi citovaný text uváděn v kontextu, který je pro pochopení důležitý: Kromě posílení podpůrných **pozic doporučujeme vyšší podporu doučování žáků ze znevýhodněného prostředí** (financování pedagogů či neziskových organizací), které bude opět **zajištěno institucionálně** nikoli prostřednictvím dotací (velká administrativní náročnost pro školy a nízká stabilita). Doporučujeme také vymáhat zákaz příplácení rodičů za doučování žáků pedagogy příslušné školy, které je využíváno bohatšími rodiči pro zvýšení připravenosti na přechod do jiných škol a vede k posilování nerovností.

A dále je třeba vzít v potaz, že výchozí dokument byl zpracován v době před pandemií Covid-19, která výrazným způsobem zasáhla do vzdělávání i do Vámi zmiňovaného doučování žáků pedagogy.

K Vaším dotazům uvádíme následující:

1. Existuje nařízení či jiný právní dokument, který zakazuje přiřazení rodičů za doučování žáků pedagogy příslušné školy? Prosíme o odkaz dle § 6 a (1), zákona č. 106/1999 Sb.

Právní předpisy neobsahují výslovný zákaz uvedené činnosti. Tento zákaz však vyplývá z § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Podle § 2 odst. 1 písm. a) školského zákona je vzdělávání založeno na zásadě mj. rovného přístupu ke vzdělávání bez jakékoli diskriminace na základě sociálního původu nebo majetku.

Postup, kdy by škola nabízela doučování za úplatu v rámci své hlavní činnosti, by nicméně mohl představovat nepřímou diskriminaci na základě sociálního původu nebo majetku, a je tedy v rozporu s výše citovaným ustanovením školského zákona.

V této souvislosti lze poukázat i na to, že doučování je součástí pedagogické intervence, která je podpůrné opatření prvního stupně podle § 4a vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů. Toto podpůrné opatření poskytuje škola i bez doporučení školského poradenského zařízení, jak stanoví § 16 odst. 4 školského zákona, a to bezplatně (v případě škol tzv. neveřejných zřizovatelů pak v rámci úplaty za vzdělávání).

Škola by mohla doučování organizovat v rámci doplňkové činnosti jako například odpolední kroužek, obdobně by škola mohla poskytovat např. přípravné kurzy pro přijímací zkoušky na střední školy. Tímto způsobem nelze poskytovat pedagogickou intervenci.

Nad rámec dotazu připojujeme i vyjádření k úhradě rodičů za tzv. párového učitele.

Zákon ani žádné závazné stanovisko tuto problematiku výslovně neřeší. Při poskytování vzdělávání je třeba vycházet ze zásad bezplatného základního vzdělání a zákazu diskriminace (srov. § 2 školského zákona) a vždy je třeba dbát, aby nedošlo k jejich porušení. Jsem toho názoru, že se nebude jednat o diskriminaci v situaci, kdy v rámci ročníku nebudou rozlišovány třídy podle toho, kteří rodiče platí. Dále lze uvést, že dar za párového učitele nemá vybírat přímo škola – poskytování formou sponzorského daru přes spolek se jeví jako vyhovující; dar může být toliko dobrovolný a jeho neposkytnutí nesmí být žákům na újmu. Podpůrně lze v této souvislosti poukázat na podobné závěry, které vyplývají z inspekční zprávy České školní inspekce v ZŠ Kunratice ze dne 26. 5. 2015, č. j. ČŠIA-366/15-A, dostupné z <https://portal.csicr.cz/Files/Get/28046F1B-271C-481A-B6CF-9FE445262C80>

2. Kdo jsou „bohatší rodiče“? Je stanovena nějaká hranice, od níž je rodič považovaný za „bohatého“ a tudíž se na jeho dítě vztahuje shora uvedený zákaz?

Stanovit oficiální hranici „bohatosti“ je obtížné. V současné době analýzy vycházejí z několika ověřených konceptů a teoretických rámců. V některých případech je to reálná úroveň příjmu (např. 60 % průměrné mzdy je považováno za příjmovou chudobu), často se v rámci analytik pracuje i s vlastním hodnocením respondentů, případně s posouzením dalších proměnných – co rodina vlastní, jaké má úspory apod. Rozhovor se zástupcem agentury PAQ Research, na který odkazujete, se týká socioekonomického statusu. Jde o koncept přímo tvořený OECD, více např. zde:

<https://www.oecd-ilibrary.org/sites/f7986824-en/index.html?itemId=/content/component/f7986824-en>
a <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/0a428b07-en/index.html?itemId=/content/component/0a428b07-en>

Nicméně dovolíme si upozornit, že problematika je složitější. V úvahu je také potřeba vzít několik dalších proměnných. Použít lze i data a sety indikátorů, které má k dispozici např. EUROSTAT <https://ec.europa.eu/eurostat/web/experimental-statistics/income-inequality-and-poverty-indicators>, zaměřené přímo na chudobu a nerovnosti. Kromě těch již zmiňovaných se zde objevují např. koeficienty příjmové nerovnosti, míra dlouhodobé chudoby, relativní propad příjmů, regionální soudržnost, míra dlouhodobé nezaměstnanosti, ale i střední délka života, zdravotní stav podle úrovně příjmů. Ve výpočtech se také zohledňují další parametry pracující s konceptem chudoby. Jde např. o její rozptyl, giniho koeficient, míra dlouhodobé chudoby (50 % medianu), ale i podíl osob s nízkým stupněm vzdělání.

3. Dostali autoři zaplacení za vypracování „Vzdělávací Strategie ČR do roku 2030+“, jejíž součástí je publikace „Hlavní směry vzdělávací politiky ČR do roku 2030+“? Stačí nám odpověď „ano“ či „ne“.

Za Strategii vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+ její autoři, tč. zaměstnanci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, zaplacení nad rámec svých pracovních povinností, nedostali. Jak je výše uvedeno, Hlavní směry vzdělávací politiky ČR do roku 2030+ je výchozí analytický dokument, který zpracovávala osmičlenná externí pracovní skupina, která za svou expertní práci dostala odpovídající honorář. Část pracovní skupiny se honoráře vzdala.